

Η ιστορία ενός φυλλαδίου και η μοίρα του Αναρχικού Varshavskiy

Του Dmitry Ivanovich Rublyov* (από Ούτε θεός – ούτε αφέντης)

Κάποιοι ερευνητές, ακολουθώντας γενικά τη σοβιετική ιστοριογραφική παράδοση των δεκαετιών του 1960-1980, βλέπουν τη δεκαετία του '20 σαν μια περίοδο κρίσης και παρακμής του αναρχικού κινήματος στο γεωγραφικό χώρο της ΕΣΣΔ. 1 Σύμφωνα με έργα άλλων συγγραφέων και τα έγγραφα που δημοσιεύθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του '90 με αρχές της δεκαετίας του 2000, υπάρχουν αποδείξεις ότι ο αγώνας των αναρχικών οργανώσεων σε πολλές περιοχές της ΕΣΣΔ συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1920 σε συνθήκες καταστολής και παρανομίας. Κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου, οι αναρχικοί αποπειράθηκαν να ξαναστήσουν τις οργανώσεις που προηγουμένως διαλύθηκαν, εξέδωσαν φυλλάδια και παράνομα περιοδικά, συμμετείχαν δραστήρια στις συγκρούσεις των ανέργων εργατών, προώθησαν τη δημιουργία ανεξάρτητων συνδικάτων εργατών, ανέργων και αγροτών, κάλεσαν στον αγώνα για την καταστροφή του γραφειοκρατικού καθεστώτος μέσω της κοινωνικής επανάστασης και το χτίσιμο της χωρίς κράτος κομμουνιστικής κοινωνίας βασισμένης στην αυτο-κυβέρνηση.

Η ΟGPU σημείωνε ακόμα και τις περιπτώσεις απαλλοτριώσεων που οργάνωναν αναρχικοί. Το εύρος των κοινωνικών στρωμάτων με τα οποία δούλεψαν οι αναρχικοί αυτή την περίοδο είναι πολύ πλατύ. Είναι εργάτες, άνεργοι, αγρότες, δάσκαλοι, φοιτητές και εκείνοι που «εκκαθαρίστηκαν» από θεσμούς της ανώτερης εκπαίδευσης λόγω του ότι ήταν πολιτικά ύποπτοι, κληρωτοί και στρατιώτες, μέλη της RKSM (Ενωση Ρωσικής Κομμουνιστικής Νεολαίας) και του πρώην VKP(b) (Πανρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα – μπολσεβίικο), ακόμη και Κοζάκους. 2 Οι αναρχοαπόκρυφοι κύκλοι που λειτούργησαν ανάμεσα στην διανοήση ήταν, επίσης, πολυπληθείς τη δεκαετία του '20. 3 Οι προσπάθειες να ξαναστηθούν οι αναρχικές οργανώσεις συνεχίστηκαν την δεκαετία του '30. Οι πιο γνωστές απ' αυτές ήταν η Συνομοσπονδία των Ουκρανών Αναρχικών Nabat (Konfederatsiya anarkhistov Ukrainy Nabat) το 1934 και η δραστηριότητα της παράνομης αναρχικής ομάδας στο χημικό εργοστάσιο του Στάλινγκραντ το 1937. 4

Μελετώντας τις αρχειοθετημένες υποθέσεις των αναρχικών, ξετυλίγονται για τους ερευνητές νέα, άγνωστα μέχρι τώρα, γεγονότα που σχετίζονται με την ιστορία της αντίστασης στο Μπολσεβίικο καθεστώς στα τέλη της δεκαετίας του '20. Για ένα απ' αυτά θα μιλήσουμε σ' αυτό το άρθρο.

Στις 11 Ιανουαρίου 1926, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ επικύρωσε, τελικά, τη θανατική ποινή για τους δύο Αμερικανούς αναρχο-κομμουνιστές, μελών του εργατικού κινήματος, Νικόλα Σάκκο και Μπαρτολομέο Βαντσέτι, που συνελήφθησαν με ψευδείς κατηγορίες για τη ληστεία και δολοφονία ενός ταμιά εργοστασίου υποδημάτων στο South Braintree στις 15/4/1920, όπως και για άλλες ληστείες. Αν και η αθωότητά τους αποδείχτηκε στο δικαστήριο, οι δικαστές αρνήθηκαν την έφεση της υπεράσπισης. Στις 23/8/1927 εκτελέστηκαν και οι δύο. Οι καμπάνιες διαμαρτυρίας, που σε πολλές χώρες περιελάμβαναν πορείες μπροστά σε πρεσβείες των ΗΠΑ και συγκρούσεις με την αστυνομία, δεν αγνοήθηκαν από την ΕΣΣΔ. Στις 26 και 27/8/1927 η Εκτελεστική Επιτροπή της Κομμουνιστικής Διεθνούς εξέδωσε ανακοινώσεις διαμαρτυρίας για την εκτέλεση των Σάκκο και Βαντσέτι. Η ηγεσία του VKP(b) και οργανώσεις υπό τον έλεγχό του ανέπτυξαν μια πανρωσική επίσημη διαμαρτυρία που περιελάμβανε μαζικές διαδηλώσεις, συναντήσεις σε εργοστάσια και αποστολή ανακοινώσεων στις ΗΠΑ. 5

Οι αναρχικοί συμμετείχαν, επίσης, στην καμπάνια για τους Σάκκο και Βαντσέτι. Το καλοκαίρι του 1927 μια ομάδα Μοσχοβιτών αναρχικών έστειλε ένα τηλεγράφημα διαμαρτυρίας για την ποινή που επιβλήθηκε στους δύο. Ήταν

υπογεγραμμένο από 12 άτομα. Την ίδια στιγμή οι αναρχικοί της Μόσχας αποφάσισαν να διοργανώσουν μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας. Ήταν αναμενόμενο ότι ο προτεινόμενος σκοπός –η έκφραση διαμαρτυρίας για τις διώξεις μελών του επαναστατικού εργατικού κινήματος στις καπιταλιστικές χώρες– δεν θα απαγορευόταν. Εκτός από τον αρχικό σκοπό της συγκέντρωσης, όπως σημείωσε ένας από τους υποστηρικτές της, ο Ν. Ι. Varshavskiy αρκετά χρόνια αργότερα: «υποτίθεται ότι η συγκέντρωση θα μας έδινε την ευκαιρία να προπαγανδίσουμε τις αναρχικές ιδέες και το σκοπό μας στους ακροατές, για να μας συμπαθήσουν». 6

Στη συγκέντρωση υποτίθεται ότι θα συμμετείχαν και θα μιλούσαν γνωστοί αναρχικοί οι Vladimir Barmash, Alexei Boronoi, Nikolai Rogdayev, Vladimir Khudolei και Ivan Kharkhardin. Ο Barmash και ο Varshavskiy υπέβαλαν αίτηση για να γίνει η συγκέντρωση στο Διοικητικό τμήμα του σοβιέτ της Μόσχας αρκετές φορές, αλλά τους το αρνήθηκαν. Έτσι, η συγκέντρωση δεν έγινε.

Ας μιλήσουμε λίγο για το κεντρικό πρόσωπο αυτού του άρθρου.

Νοί Ilyich Varshavskiy [σημείωση του μεταφραστή (στα αγγλικά)]: Η βιογραφία στον ιστότοπο Memorial (<http://socialist.memo.ru/lists/bio/l4.htm>) από τον Anatoly Dubovik αναφέρει το μικρό του όνομα σαν Νοί (όχι Non). Από έγγραφα του Πολιτικού Ερυθρού Σταυρού (Politicheskii Krasniy Krest), και ερωτηματολόγιά τους.]

Γεννήθηκε το 1895 στην Poltava σε μια εβραϊκή μικροαστική οικογένεια. Ο πατέρας του ήταν υπάλληλος σε τυπογραφείο. Από τα παιδικά του χρόνια ο Varshavskiy έζησε στο Kursk, όπου αποφοίτησε από ένα εμπορικό σχολείο το 1914. Ανάμεσα στο 1915 και το 1921 έζησε στο Κίεβο όπου πήγε για να συνεχίσει τις σπουδές του. Φαίνεται ότι δεν πέτυχε σ' αυτό καθώς το ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσε κατά τη σύλληψή του το 1949 αναφέρει την εκπαίδευσή του σαν «βασική». 7

Από το 1921 έζησε στη Μόσχα. Μέχρι τότε ο Varshavskiy παντρεύτηκε 8 και απέκτησε μια κόρη. 9

Μετά τη συνάντησή του με τον αναρχικό Ρ. Chernenko στο Kursk το 1911, ήταν συμπαθών των αναρχικών αν και δεν συμμετείχε ενεργά στο κίνημα. Ανάμεσα στο 1915 και το 1927 το ενδιαφέρον του Varshavskiy για τον αναρχισμό εκφράστηκε με την αγορά και ανάγνωση αναρχικής βιβλιογραφίας, τη φιλία με κάποιους αναρχικούς και την επίσκεψη – το 1917 και το 1919– στον αναρχικό και μαξιμαλιστικό όμιλο στο Κίεβο. Στην ουσία, η ενεργός συμμετοχή του Varshavskiy στο αναρχικό κίνημα ξεκίνησε το 1927. Τότε δούλευε ως αναπληρωτής υπεύθυνος στο τμήμα εργασιακής προστασίας στην Κεντρική Επιτροπή του χημικού βιομηχανικού συνδικάτου, όπου συνάντησε την αναρχική Mariya Vartanovna Petrosova που δούλευε στο ίδιο τμήμα. Η Petrosova τον γνώρισε σε έναν από τους ηγέτες των αναρχοκομμουνιστών της Μόσχας, τον Vladimir Vladimirovich Barmash με τον οποίο δημιούργησε στενή φιλία. Ο Varshavskiy γνώριζε, επίσης, και άλλους αναρχικούς, τους Khudolei, Kharkhardin, Ghezzi, Rogdayev, Boronoi, Alexei Solonovich, όπως και τον αναρχοσυνδικαλιστή Gerasimchuk. 10

Αγανακτισμένος με την άρνηση των αρχών να επιτρέψουν τη συγκέντρωση, στις αρχές Αυγούστου του 1927 ο Varshavskiy έγραψε ένα φυλλάδιο, το κείμενο του οποίου αναπαράγουμε εδώ:

“Με τους καταπιεσμένους ενάντια στους καταπιεστές – πάντα!

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ ΑΝΤΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ!

Για επτά χρόνια, κάθε μέρα περιμένοντας για την εκτέλεση, στους θαλάμους βασανιστηρίων της αμερικανικής μπουρζουαζίας, δύο εργάτες υποφέρουν,

Οι αναρχικοί ΣΑΚΚΟ και ΒΑΝΤΣΕΤΤΙ.

Η ηλεκτρική καρέκλα απειλεί τους μαχητές που έδωσαν την ζωή τους στο σκοπό της απελευθέρωσης των καταπιεσμένων από το ζυγό του κεφαλαίου, στο σκοπό του αγώνα για τη μελλοντική κοινωνία όπου κανένας άνθρωπος δεν θα εκμεταλλεύεται κανέναν.

Δεν είναι η πρώτη φορά που οι μαινόμενοι ιδιοκτήτες σκλάβων προσπαθούν να τελειώνουν γρήγορα με εκείνους που αντιλαμβάνονται το τι τους περιμένει. Δεν υπάρχει καμμία κυβέρνηση στον κόσμο, είτε είναι φασιστική, είτε δημοκρατική, είτε σοβιετική, που δεν θα βιάσει τα χέρια της με το αίμα των συνειδητών αναρχικών προλετάρων, αλλά καμμία τρομοκρατία δεν θα σταματήσει την επερχόμενη επανάσταση, καμμία τρομοκρατία δεν θα αδυνατίσει τη βούληση των εργατών να αγωνιστούν. Κάθε εκτέλεση φέρνει χιλιάδες στις τάξεις μας.

Η άγρια εκδίκηση που προετοιμάζεται για τους Σάκκο και Βαντσέττι έχει ξεσηκώσει εκατομμύρια από τις μάζες των εργατών. Το προλεταριάτο όλου του κόσμου παλεύει να σώσει τους δυο αφοσιωμένους μαχητές από τα σκληρά νύχια της μπουρζουαζίας μέσω απεργιών και διαδηλώσεων, πολιορκώντας τα Αμερικανικά προξενεία και μπούκοτάροντας τα αμερικανικά προϊόντα.

Ακόμα και η γραφειοκρατική κλίκα των διαφόρων κίτρινων συνδικάτων και κομμάτων, καθώς φοβάται ότι θα χάσει τους υπόλοιπους συμμάχους της, αναγκάζεται να γράψει υποκριτικά κείμενα διαμαρτυρίας.

Καθώς το κυβερνών Κομμουνιστικό κόμμα θορυβεί για να υποστηρίξει τους Σάκκο και Βαντσέττι, την ίδια στιγμή γεμίζει τις φυλακές με τους συντρόφους τους, και αυξάνει το εμπόριο με το αμερικανικό κεφάλαιο «στη ζούλα».

Οι εργάτες της ΕΣΣΔ που καταπιέζονται από τον κλοιό της κομμουνιστικής αντίδρασης δεν θα άφηναν έτσι κι αλλιώς τους αδερφούς τους στο εξωτερικό και θα εξεπλήρωναν το καθήκον τους μέχρι το τέλος.

Σύντροφοι, διαμαρτυρηθείτε ενάντια στην εκτέλεση των Σάκκο και Βαντσέττι.

Ξεσκεπάστε την υποκρισία του κυβερνώντος κόμματος, απαιτήστε την απελευθέρωση των αναρχικών συντρόφων των Σάκκο και Βαντσέττι που μαραίνονται στις φυλακές της ΕΣΣΔ.

Απαιτήστε να σπάσουν οι εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ.

Κάτω οι κυβερνήσεις των εκτελεστών! Κάτω το κράτος, το κεφάλαιο και οι φυλακές!

Σηκώστε ψηλότερα τη μαύρη σημαία της αναρχίας, για την οικονομική ισότητα, για την καταστροφή της ανεργίας, για τις ελεύθερες οργανώσεις των πόλεων και των χωριών – συνδικάτα και κο-οπερατίβες ανεξάρτητες από το κράτος.

Ζήτω η αναρχία!

Μια ομάδα αναρχικών” 11

Το αναπαραχθέν κείμενο του φυλλαδίου προέρχεται από το δακτυλογραφημένο αντίγραφο που βρισκόταν στο φάκελο του Varshavskiy όταν συνελήφθη και πάλι το 1949. Υποστήριξε τότε ότι έφτιαξε οκτώ δακτυλογραφημένα αντίγραφα του φυλλαδίου. Δεν είναι ξεκάθαρο αν οι πράξεις του ήταν μέρος μιας προσχεδιασμένης καμπάνιας από τους Μοσχοβίτες αναρχικούς. Ούτε είναι γνωστό αν οι άλλοι αναρχικοί στη Μόσχα ήξεραν γι' αυτό το φυλλάδιο ή αν προσπάθησαν να το πάρουν και να το μοιράσουν. Το υλικό στον αρχειοθετημένο φάκελο του Varshavskiy δεν περιέχει καμμία πληροφορία για τη διανομή του φυλλαδίου στη Μόσχα. Στην κατάθεσή του στους ανακριτές, τόσο το 1927 όσο και το 1949, ο Varshavskiy υποστήριξε ότι δεν μοίρασε το φυλλάδιο στη Μόσχα και δεν ενημέρωσε κανέναν άλλο αναρχικό για τα σχέδιά του. Αρνήθηκε να πει τίνος ήταν η γραφομηχανή, που χρησιμοποιήθηκε για να γίνουν τα αντίγραφα του φυλλαδίου. Ο Vladimir Barmash, που επίσης ανακρίθηκε σε σχέση με την υπόθεση Varshavskiy το 1927, αρνήθηκε κάθε σχέση του φυλλαδίου με τους Μοσχοβίτες αναρχικούς.

Κρίνοντας από τις περαιτέρω πράξεις του, ο Varshavskiy, προσπάθησε να ξεκινήσει διασυνδέσεις με τους αναρχικούς στα νότια της χώρας. Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών του διακοπών πήγε στην Οδησό όπου στις 22 Αυγούστου επισκέφθηκε τη γνωστή αναρχική Olga Ilyinichna Taratuta την οποία συνάντησε, σύμφωνα με την κατάθεσή του στην ανάκριση, ξανά στον αναρχικό όμιλο του Κιέβου. Συζήτησε τα περιεχόμενα του φυλλαδίου μαζί της και άφησε δύο αντίτυπα για να αντιγραφούν και διανεμηθούν. Το γιατί έπρεπε να συναντηθεί μαζί της ο Varshavskiy δεν έχει ξεκαθαριστεί. Ίσως ενεργούσε σε συνεννόηση με τους Μοσχοβίτες αναρχικούς Barmash και Petrosova, με τους οποίους είχε πιο στενή σχέση απ' ό,τι με άλλους συντρόφους. Ίσως ήταν λόγω του γεγονότος ότι η Olga Ilyinichna, παλιά επαναστάτρια και πολιτική κατάδικος της εποχής του Τσάρου, απολάμβανε μεγάλο σεβασμού ανάμεσα στους αναρχικούς, και λόγω της διένεξής της με τον Σύνδεσμο Πολιτικών Κρατούμενων, ως διαμαρτυρία για το ότι οι Μπολσεβίκοι κυριαρχούσαν στις δομές τους, είχε τη φήμη της αντικομφορμίστριας. Σε κάθε περίπτωση, ο Varshavskiy ζητούσε την έγκριση και την συμβουλή της: «Η Taratuta είχε κύρος ανάμεσα στους αναρχικούς και γι' αυτό ζήτησα τη συμβουλή της». 12

Ο Varshavskiy, ως δραστήριος αναρχικός, ήταν προφανώς υπό παρακολούθηση απ' τη στιγμή που έφυγε από τη Μόσχα. Αυτό δείχνουν οι συνθήκες της γρήγορης σύλληψής του. Σκόπευε να πάει στο Κίεβο από την Οδησό. Αμέσως μετά την συνομιλία του με την Taratuta πήγε στο σιδηροδρομικό σταθμό όπου και συνελήφθη [σημ. της αγγλικής μετάφρασης: μια

μέρα πριν εκτελεστούν οι Σάκκο και Βαντσέτι! Το φυλλάδιο έλεγε την αλήθεια]. Κατά τη σύλληψή του τα υπόλοιπα 6 αντίγραφα βρέθηκαν πάνω του, όπως και ένα σημείωμα από κάποιον «Dnof» προς κάποιον «Aron». 13

Ο Varshavskiy αρνήθηκε να συνεργαστεί με τους ανακριτές, όταν συνελήφθη. Πέραν του ότι αρνήθηκε να πει ποιος τον βοήθησε να δακτυλογραφήσει το φυλλάδιο στη Μόσχα, αρνήθηκε να κατονομάσει το άτομο με το οποίο σκόπευε να συναντηθεί στην Οδησό και να πει ποιοι πραγματικά ήταν οι «Dnof» και «Aron» (που αναφέρονται στο σημείωμα που βρέθηκε πάνω του) και προσπάθησε να προστατέψει την Taratuta. Επέμενε ότι τη συνάντησε κατά λάθος, ως παλιός φίλος, και δεν συζήτησε για τον αναρχισμό ή για φυλλάδια μαζί της. Ισχυρίστηκε ότι είχε μαζί του μόνο τα φυλλάδια που βρέθηκαν στο σιδηροδρομικό σταθμό τη στιγμή της σύλληψης. Αρνήθηκε, επίσης, ότι είχε κάποιο εγκληματικό σχέδιο ενάντια στις αρχές και είπε ότι τα φυλλάδια γράφτηκαν απ' αυτόν με σκοπό όχι να διανεμηθούν αλλά «από διάθεση». Ακόμα και όταν η GPU της Οδησού έψαξε το σπίτι της Taratuta και βρήκε δύο αντίγραφα του φυλλαδίου, ο Varshavskiy υπερασπίστηκε τη γραμμή του και ισχυρίστηκε ότι δεν ήξερε πώς βρέθηκαν αυτά τα φυλλάδια στο σπίτι της. Κάποιες από τις δηλώσεις του Varshavskiy στους ανακριτές του φαίνονται αρκετά αφελείς και απροετοίμαστες. Για παράδειγμα, ισχυρίστηκε: «Δεν έχω σχέση με τη συνάντηση έτσι κι αλλιώς, πήγα με τον Barmash [στο Διοικητικό τμήμα του Μοσχοβίτικου σοβιέτ. – D.R.] επειδή ήμουν αδρανής». 14

Ο Varshavskiy οδηγήθηκε στη Μόσχα και στις 23 Δεκεμβρίου 1927 καταδικάστηκε με απόφαση του Ειδικού Συμβουλίου της OGPU σύμφωνα με το άρθρο 58-10 του Ποινικού Κώδικα RSFSR σε τρία χρόνια σε ITL (στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας)¹⁵. Εξέτισε την ποινή του στην «πολιτική απομόνωση» του Suzdal.

Οι Μοσχοβίτες αναρχικοί φέρεται ότι πληροφόρησαν τους συντρόφους στο εξωτερικό για τη σύλληψη του Varshavskiy, αφού το 1928, ενώ ήταν στην πολιτική απομόνωση, έλαβε δύο μικρές χρηματικές επιταγές από Γάλλους αναρχικούς. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του, κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού του, ο Varshavskiy απομακρύνθηκε από την ενεργό συμμετοχή στις αναρχικές οργανώσεις. Τα λόγια του δείχνουν ότι αυτό έγινε λόγω της συμπάθειας των Μοσχοβιτών αναρχικών της ομάδας Barmash προς τις ιδέες της «Πλατφόρμας» των Μάχνο και Αρσίνοβ, που πρότεινε την δημιουργία ενός αναρχικού κόμματος, το ρόλο του οποίου στο εργατικό κίνημα αντιλαμβάνονταν σχεδόν όπως οι Μπολσεβίκοι.

Η ιδεολογική εξέλιξη των συντρόφων, που εκτιμούσε, η πρόθεσή τους να δημιουργήσουν μια κεντρική κομματική οργάνωση ήταν στα μάτια του Varshavskiy μια απόδειξη της αποτυχίας του αναρχισμού: «Αργότερα συνέχισα να υπερασπίζομαι τις αναρχικές ιδέες, αλλά αφού συνάντησα τους Barmash, Khudolei και Kharkhardin ξανά το 1929 στην πολιτική απομόνωση και αντιλαμβανόμενος ότι υποστηρίζουν την δημιουργία ενός αναρχικού κόμματος, που δεν συνάδει με τις πεποιθήσεις μου, άρχισα να αναθεωρώ τις αντιλήψεις μου για την τύχη της αναρχίας, και μετά από μακρόχρονες σκέψεις συμπέρανα ότι η ιδέα της ήταν ανέφικτη». 16 Αφού εξέτισε την ποινή του, το 1930 εξορίστηκε στη Σιβηρία για 3 χρόνια.

Με την επιστροφή του στη Μόσχα το 1933, ο Varshavskiy βρήκε μια δουλειά ως επιστάτης σε εργοτάξια. Αυτή την περίοδο δεν συσχετίστηκε με κανέναν αναρχικό που ήξερε πριν, με εξαίρεση τον Ιταλό αναρχικό εμικρέ Francesco Ghezzi, που ζούσε στο Odintsovo στην περιοχή της Μόσχας και ο οποίος επισκέφθηκε μια φορά τον Varshavskiy.

Το Σεπτέμβριο του 1942 ο Varshavskiy στρατολογήθηκε στον Κόκκινο Στρατό και μέχρι τον Οκτώβριο του 1945 υπηρέτησε ως στρατιωτικός υπάλληλος και φορτωτής στις βορειοδυτικές οπισθοφυλακές, στο Λένινγκραντ και αργότερα στο ανατολικό μέτωπο. Μετά την λήξη του πολέμου αποστρατεύθηκε και του απονεμήθηκε μετάλλιο «Για τη Νίκη επί της Γερμανίας». Ακολούθως δούλεψε ως εργοδηγός στην κρατική φάρμα Ozeretskiy και στη συνέχεια ως μηχανικός στο τμήμα μεγάλων κατασκευών MOSPO.

Στις 22 Σεπτεμβρίου 1949 ο Varshavskiy, όπως και πολλοί άλλοι που είχαν καταδικασθεί προηγουμένως με το άρθρο 58 του Ποινικού Κώδικα RSFSR, συνελήφθη εκ νέου, κατηγορούμενος για «ενεργό αντισοβιετική δράση»¹⁷. Κατά τη διάρκεια έρευνας στο διαμέρισμά του βρέθηκαν και κατασχέθηκαν βιβλία για την θεωρία και την ιστορία του αναρχισμού, τα οποία διατηρούσε από τη δεκαετία του '20, τα: Lev Chorniy: «On Classes» (εκδ. 1919) και A. Boronoi και N. Otverzhenniy: «The Bakunin Myth» (εκδ. 1925). 18. Το υλικό της υπόθεσης δείχνει τις προσπάθειες των ανακριτών να πιάσουν τον Varshavskiy να ομολογήσει τις «αντισοβιετικές του δράσεις». Ισχυρίστηκε με κατηγορηματικό τρόπο ότι δεν είχε καμμία δράση μετά την καταδίκη του το 1927 και ότι δεν είχε καμμία επαφή με αναρχικούς. 19 Φαίνεται ότι ο Varshavskiy υπέστη τις συνηθισμένες και ποικίλες μεθόδους πίεσης κατά την ανάκριση. Αρκεί να πούμε ότι οι ανακρίσεις που καταγράφονται στην υπόθεσή του έλαβαν όλες χώρα κατά το βράδυ και διήρκεσαν από 1 1/2 έως 6 ώρες η καθεμία. 20

Αν και κατά την ανάκριση φάνηκε ότι «δεν βρέθηκε κάποια απόδειξη που να δείχνει ότι ο κατηγορούμενος είχε αντισοβιετικές δράσεις τα χρόνια που ακολούθησαν της πρώτης σύλληψής του», ο Varshavskiy, όντας ενεργός αναρχικός στο παρελθόν, χαρακτηρίστηκε ως «κοινωνικά επικίνδυνο άτομο». Στις 25 Φεβρουαρίου 1950 καταδικάστηκε από το Ειδικό Συμβούλιο του Υπουργείου Κρατικής Ασφάλειας της ΕΣΣΔ με τα άρθρα 7-35 του Ποινικού Κώδικα RSFSR σε δέκα χρόνια εσωτερικής εξορίας στην περιοχή Krasnoyarsk. 21.

Ο Varshavskiy προσπάθησε να αναστείλει την απόφαση του OSO (Ειδικό Συμβούλιο) σαν παράνομη. Αλλά η αίτησή του στον Υπουργό Εσωτερικών Υποθέσεων Lavrentiy Beria, που κατατέθηκε στις 18 Μάη 1953 [σημ. της αγγλικής μετάφρασης: λίγες εβδομάδες μετά το θάνατο του Στάλιν. Το 1953 υπήρχαν μαζικές αμνηστίες, κυρίως μη πολιτικών κατάδικων] απορρίφθηκε. Η αποκατάσταση έγινε το 1955 με απόφαση του δικαστικού συμβουλίου ποινικών υποθέσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου της ΕΣΣΔ. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για την περαιτέρω τύχη του Varshavskiy.

Η επιλογή του Varshavskiy να συμμετέχει στον ενεργό αναρχικό αγώνα φαίνεται να ήταν συνειδητή. Δραστηριοποιήθηκε όντας ενήλικας, οικογενειάρχης και στον πιο δύσκολο καιρό για τους αναρχικούς. Βλέποντας από την προσωπική του εμπειρία μέσα σε ένα απολυταρχικό καθεστώς, τη νόμιμη δουλειά να καθίσταται ανούσια, αποδέχθηκε την αναγκαιότητα της παράνομης δράσης. 22 Η γρήγορη ήττα του αγώνα, η έλλειψη προοπτικής για το κίνημα και ενδεχομένως η ανησυχία για την οικογένειά του συνέβαλαν στην απομάκρυνσή του από τον αναρχισμό. Πιθανότατα, όμως, ο πιο σημαντικός λόγος ήταν η απογοήτευσή του από τους αναρχικούς. Οι φίλοι του φαίνονταν να ενστερνίζονται ιδέες, οι οποίες δεν ήταν πολύ μακριά από το Μπολσεβικισμό. Δεν δυσφήμησε ούτε τον εαυτό του, ούτε κανέναν άλλο το 1927 ή το 1949 που δεν ήταν εύκολοι καιροί. Μέχρι το 1949 ο Varshavskiy κρατούσε την αναρχική βιβλιογραφία του στο σπίτι, πράγμα που ήταν επικίνδυνο επειδή υπήρξε αναρχικός.

*Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα 30 Oktyabrya, #66. 2006. σσ. 8-9. <http://socialist.memo.ru/books/html/varshavsky.html> Μετάφραση από την ρωσική γλώσσα: Szarapow.

Σημειώσεις:

- 1) Βλ.: Kanev S.N. Oktyabrskaya revolyutsiya i krakh anarkhizma (borba partii bolshevikov protiv anarkhizma 1917-1922 gg.). M. 1974. Yermakov
- 2) V.D.Anarkhistskoye dvizheniye v Rossii: istoriya i sovremennost. SPb. 1997. Shtyrbula.A. Anarkhistskoye dvizheniye v Sibiri v 1-y chetverti XX veka. (1900-1925). Chast 2. Omsk. 1996. And also articles by V.V. Krivenkiy in: Politicheskiye partii Rossii: istoriya i sovremennost. M. 1996. S. 32-35.
- 3) «Sovershenno sekretno»: Lubyanka – Stalinu o polozhenii v strane (1922-1934 gg.). Tom 2. S. 31, 49, 97, 104-105, 131, 142, 153-154, 180-181, 209-210, 240, 271, 294, 307-309, 392, 397-398. See also: Yarutskiy M. Makhno i makhnovtsy. Mariupol. 1995. S. 330-342. Razumov A. Pamyati yunosti Lidii Chukovskoi. // Zvezda. 1999. # 9. S. 117-136. Leontiyev Ya.V. Iz istorii poslednikh stranits anarkho-dvizheniya v SSSR: delo A. Barona i S. Ruvinskogo (1934 g.) // Pyotr Alexeyevich Kropotkin I problemy modelirovaniya istoriko-kulturnogo razvitiya tsivilizatsii: materialy mezhdunarodnoi nauchnoi konferentsii. SPb. 2005. S. 157-171. Glushakov Yu.E. Idei P.A. Kropotkina I ikh posledovateli v Belorussii: o sudbakh i deyatelnosti anarkhistov v 1920-30-ye gg. // Pyotr Alexeyevich Kropotkin I problemy modelirovaniya istoriko-kulturnogo razvitiya tsivilizatsii: materialy mezhdunarodnoi nauchnoi konferentsii. SPb. 2005. S. 82-83.
- 4) Για τις δραστηριότητες και την τύχη των αναρχικών στη Ρωσία τη δεκαετία του 1920 βλέπε επίσης: Nikitin A.L. Mistiki, rozenkreitsery i tampliry v Sovetskoj Rossii: issledovaniya i materialy. M. 2000; Bykovskiy S. Anarkhisty – chleny Vsesoyuznogo obshchestva politkatorzhan i ssylno-poselentsev. // Vsesoyuznoye obshchestvo politkatorzhan i ssylno-poselentsev. Obrazovaniye, razvitiye, likvidatsiya. 1921-1935. M. 2004. S. 83-108; Dolzhanskaya L.A. «Ya byl i ostalsya anarkhistom». Sudba Franchesko Gettsi (po materialam sledstvennogog dela). // Pyotr Alexeyevich Kropotkin I problemy modelirovaniya istoriko-kulturnogo razvitiya tsivilizatsii: materialy mezhdunarodnoi nauchnoi konferentsii. SPb. 2005. S. 238-256.
- 5) Βλ.: Nikitin A.L. Op. cit.; Orden rossiyskikh tampliyerov. Tt. 1-3. M. 2003.
- 6) Leontiyev Ya.V. Op. cit. S. 160-162. Shubin A.V. Anarkhiya – mat poryadka. Mezhdru krasnymi i belymi. M. 2005. S. 378-380.
- 7) Για περισσότερες λεπτομέρειες γι' αυτήν την καμπάνια βλέπε: Kulyshv Yu. Sakko i Vantsetti. M. 1963. S. 38, 43, 44.

8) Για τα κείμενα των αιτήσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής Comintern βλέπε: Gornev A. Borba za Sakko i Vantsetti. M. 1927. S. 30-32.

9) GARF (Κρατικό αρχείο της Ρωσικής Ομοσπονδίας). F. 10035. Op. 1. D. P-30827. L. 21 ob — 22.

10) Ό.π., L. 6 ob.

11) Σύζυγος – Anna Lvovna Nisnevich (γεννημένη το 1895).

12) Θυγατέρα – Liya Nonovna Varshavskaya (γεννημένη το 1919).

13) Pavel Petrovich Gerasimchuk, τυπογράφος, από το 1924, ένας από τους ιδρυτές του αναρχο-συνδικαλιστικού εκδοτικού οίκου «Golos truda» («Φωνή της Εργασίας»). Ο Varshavskiy τον ήξερε από το 1925, την εποχή που ο Gerasimchuk δούλευε στο αναρχικό βιβλιοπωλείο Federatsiya (Ομοσπονδία) στη Μόσχα, απ' όπου αγόραζε αναρχικά βιβλία.

14) GARF. F. 10035. Op. 1. D. P-30827. L. 38.

15) Ό.π. L. 22.

16) Αυτό το σημείωμα και τα περιεχόμενά του αναφέρονται στα αντίγραφα του αρχείου της ανάκρισης του Varshavskiy το 1927. Αλλά ούτε το σημείωμα το ίδιο ή αντίγραφό του περιλαμβάνονται στην υπόθεση.

17) GARF. F. 10035. Op. 1. D. P-30827. L. 43.

18) ITL (Ispravitelno-trudoviye lagerya) – «Σωφρονιστικά» στρατόπεδα εργασίας.

GARF. F. 10035. Op. 1. D. P-30827. L. 26.

19) Ό.π. L. 2.

18) Ό.π. L. 18.

19) Ό.π. L. 22 ob., 31.

20) Ό.π. L. 21, 24, 27.

21) Ό.π. L. 49, 56, 60, 62.

22) Ό.π. L. 41.

*Ο Dmitry Ivanovich Rublyon είναι μεταπτυχιακός φοιτητής στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών (Μόσχα).

**Δημοσιεύθηκε στην αναρχική εφημερίδα “Διαδρομή Ελευθερίας” με μετάφραση-απόδοση από το αγγλικό κείμενο από τον Αναρχικό Πυρήνα “Ξανά στους δρόμους”. Εμείς το πήραμε από εδώ: <https://ikariologos.gr/i-istoria-enos-filadiou/>